

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\L\Le Guinova Ursula\Le Guin Ursula-Odemykání vzduchu.pdb

PDB Name: Le Guin Ursula-Odemykání vzd...
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 27.9.1937
Modification Date: 27.9.1937
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Ursula K. LeGuinová
Odemykání vzduchu

Toto je pohádka. Lidé stojí v lehce padajícím sněhu. Něco svítí, chvěje se, vydává stříbřitý tón. Oči září. Hlasy zpívají. Lidé se smějí a pláčou, tisknou si navzájem ruce, objímají se. Něco svítí a chvěje se. A žijí pak šťastně až do smrti. Sníh padá na střechy a věje přes parky, náměstí, řeku.

- - -

Toto jsou dějiny. Bylo, nebylo, ve svém paláci v dalekém království žil jednou jeden dobrý král. Na tu zemi však padlo zlé kouzlo. Pšenice uschla v klasu, listí ze stromů v lese opadlo a ničemu se nedařilo.

- - -

Toto je kámen. Je to dlažební kámen náměstí, které se svažuje z kopce před starou pevností téměř bez oken, jež se nazývá palác Rouch. Náměstí bylo vydlážděno skoro před třemi sty lety, takže po tomto kameni už přešlo mnoho nohou, bosých i obutých, dětských botiček, koňských podkov, vojenských bot, a přejížděla přes něj kola, kola vozů, kola kočárů, pneumatiky automobilů, tankové pásy. Každou chvíli psí tlapky. Už měl na sobě psí hovínka i krev a oboji rychle smyla voda vyšpláchnutá z věder, nastříkaná z hadic nebo padající z mraků.

Říká se, že z kamene krev nevycedíš a také ji do něj nedostaneš. Skvrny nepřijímá. Část dlažby, dole u té ulice, která vede z náměstí Rouch starým židovským městem k řece, byla už párkrát vykopaná a navršená v barikádu a některé kameny dokonce létaly vzduchem, ale ne dlouho. Brzy byly vráceny na místo nebo nahrazeny jinými. Bylo jim to jedno. Člověk zasažený kamenem padl jako kámen vedle kamene, který ho zabil. Muž s prostřelenou hlavou klesl a jeho krev vytekla na tento kámen nebo snad na jiný. Těm je to jedno. Vojáci krev spláchli vodou vyšpláchnutou z věder, z věder, z nichž pili jejich koně. Za chvíli se dalo do deště. Padal sníh. Zvony odbíjely hodiny, vánoce, Nové roky. Na tomto kameni se zastavili pás tanku. Mysleli byste, že zanechá stopy, taková velká, těžká věc jako tank, ale na kameni není nic vidět. Jen všechny bosé i obuté nohy do něj během století cosi vnesly, ne právě hladkost, ale jakousi měkkost, něco podobného kůži nebo pleti. Neposkvrněný, nepoznamenaný, lhostejný, a přece je vidět, že jej již dlouho opotřebovává život. Je to tedy kámen moci a kdo na něj stoupne, může být proměněn.

- - -

Toto je příběh. Odemkla si svým klíčem a zvolala: "Mami? To jsem já, Fana!"

A její matka zavolala z kuchyně bytu: "Já jsem tady," a sešly a objaly se ve dveřích do kuchyně.

"Pojď, honem!"

"Kam?"

"Je přece čtvrtek, mami!"

"Aha," řekla Bruna Fabbreová, ustoupila ke sporáku a ochrannitelsky se dotýkala kastrolů, utěrek, vařeček.

"Vždyť jsi říkala."

"Ale už jsou skoro čtyři -"

"V půl sedmé budeme zpátky."

"Musím přečíst všechny písničky k postupovým zkouškám."

"Musíš se mnou, mami. Opravdu. Uvidíš!"

Těm zářícím očím, přemlouvání, pánovitosti by odolalo jen srdce z kamene. "Pojď!" řekla matka a matka šla.

Ale bručela při tom. "To kvůli tobě," řekla na schodech.

V autobuse to řekla zase: "To kvůli tobě. Pro mě to není."

"Proč myslíš?"

Bruna chvíli neodpovídala, dívala se z okna autobusu na šedivé město míhající se kolem, na mrtvou listopadovou oblohu za střechami.

"Viš," řekla, "předtím, než Kasiho, mého bratra Kasimira, předtím než ho zabili, tenkrát by to bývalo něco pro mě. Ale to jsem byla moc mladá. Moc hloupá. A pak zabili Kasiho."

"Omylem."

"Nebyl to omyl. Honili se za člověkem, který dostával lidi přes hranice, a utekl jim. Tak aby..."

"Aby mohli něco hlásit Ústředí."

Bruna přikývla. "Byl asi stejně starý, jako jsi teď ty," řekla. Autobus zastavil, lidé se drali dovnitř, tísnil se v uličce.

"Od té doby, sedmadvacet let, od té doby vždycky bylo pozdě. Pro mě. Nejdřív jsem byla moc hloupá, pak bylo pozdě. Tenhle čas je pro tebe. Já jsem svůj proměškala."

"Uvidíš," řekla Stefana. "Času je dost pro všechny."

- - -

Toto jsou dějiny. Vojáci stojí v řadě před načervenalým palácem skoro bez oken; muškety mají připravené k palbě. Mladí muži kráčí přes kameny směrem k nim a zpívají: "Za touto tmou je světlo, o svobodu, tvého věčného dne!" Vojáci vypálí z pušek. Mladí muži žijí šťastně až do smrti.

- - -

Toto je biologie. "Kde jsou sakra všichni?"

"Je čtvrtek," řekl Stefan Fabbre a dodal: "Zatraceně!", když mu na obrazovce počítače začala skákat a mžikat čísla. Přes svetr měl kabát a šálu, protože biologická laboratoř byla vytápěna jen teplometem, který vyhazoval počítačový okruh, když se zapnuly oba současně. "Existují programy, které by tohle dokázaly za dvě vteřiny," řekl a mrzutě bouchal do klávesnice.

Avelin přistoupil a podíval se na obrazovku. "Co to je?"

"Srovnání počtu molekul RNA. Rychleji bych to spočítal na prstech."

Avelin, holohlavý, svižný, bledý tmavovlasý čtyřicátník, přecházel po laboratoři, neklidně listoval v šanonu zpráv. "Při tom, co se děje, se nedá řídit univerzita," řekl. "Myslel jsem, že budeš tam."

Fabbre zapsal novou sadu čísel a řekl: "Proč?"

"Jsi idealista."

"Opravdu?" Fabbre se opřel a zakroutil hlavou, aby uvolnil křeč. "Velmi se snažím nebýt," řekl.

"Realisté se rodí, nedají se udělat." Mladší muž si sedl na laboratorní židličku a zíral na poškrábaný, pokapaný pult. "Rozpadá se to," řekl.

"Myslíš? Vážně?"

Avelin kývl. "Přece jsi slyšel tu zprávu z Prahy."

Fabbre přikývl.

"Minulý týden... tenhle týden... napřesrok - ano. Zemětřesení. Kameny se rozestoupí - rozpadne se - byla budova a není. Tak se dělá dějiny. Proto nechápu, proč jsi tady a ne tam."

"Vážně to nechápeš?"

Avelin se usmál a řekl: "Vážně."

"Budiž." Fabbre vstal a začal přecházet dlouhou místností. Přitom hovořil. Byl to drobný šedovlasý muž s mladistvě energickými, ovládanými hybami. "Věda nebo politická činnost. Buď anebo. Vyber si. Rozuměl? Volba je odpovědnost. Rozuměl? Proto jsem si odpovědně vybral svou odpovědnost. Zvolil jsem si vědu a zřekl jsem se veškeré činnosti kromě vědecké. Odpovědné vědecké činnosti. Tam venku mohou pravidla měnit. Tady pravidla měnit nemohou. Když se o to pokoušejí, vzdorují. Toto je můj vzdor. Když se otáčel, pleskl do laboratorní desky. "Přednáším. Když přednáším, taky takhle přecházím. Tak. Pozadí volby. Jsem ze severovýchodu. Šestapadesátý na severovýchodě, vzpomínáš si? Můj dědeček, můj otec - represálie. Tak přicházím v šedesátém sem. Přicházím sem, na univerzitu. Dvašedesátý. Můj nejlepší přítel, manželčin bratr. Šli jsme po vesnickém tržišti povídali si, najednou přestal, přestal povídat, zastřelili ho. Jakási chyba. rozuměl? Byl muzikant. Realista. Cítil jsem, že jsem mu to dlužen, že jsem jím to dlužen, víš, abych žil opatrně, odpovědně, dělal to nejlepší, co se dá dělat. To nejlepší, co jsem mohl dělat, bylo tohle," a máchl rukou po laboratoři. "V tom jsem dobrý. Tak se pořád snažím být realista. Nakolik je to možné za podmínek, které mají s realitou stále mňh společného. Jsou to ovšem okolnosti. Okolnosti, za kterých dělám svou práci tak pečlivě, jak mohu."

Avelin seděl na laboratorní židličce se sklopenou hlavou. Když Fabbre domluvil, kývl. Po chvíli řekl: "Musím se tě ovšem zeptat, jestli je realistické oddělovat ty okolnosti, jak to nazýváš, od práce."

"Asi tak realistické jako oddělovat tělo od mysli," řekl Fabbre. Opět se protáhl a posadil se zpátky k počítači. "Chci tu sérii nabouchat dovnitř," řekl a ruce se mu vrátily ke klávesnici a pohled k poznámkám, jež opisoval. Po nějakých pěti, šesti minutách spustil tiskárnu a bez otočení řekl: "Myslíš to vážně, Givane? Myslíš, že se to rozpadá?"

"Ano. Myslím, že experiment skončil."

Tiskárna drhla a skřípěla a oni zvýšili hlas, aby se slyšeli.

"Myslíš tady."

"Tady a všude jinde. Oni to vědí, tam na náměstí Rouch. Běž tam. Uvidíš. Takovou radost může vyvolat jediné smrt tyрана nebo selhání velké naděje."

"Nebo obojí."

"Nebo obojí," souhlasil Avelin.

Papír v tiskárně uvázl a Fabbre otevřel stroj, aby jej uvolnil. Trásla, se mu ruka. Avelin, svižný a chladný, ruce za zády, přišel, nahlédl, sáhl, uvolnil růžek, který se zadrhl v podavači.

"Brzy," řekl, "budeme mít IBM. Macintosh. Po čem srdce touží."

"Macintosh," řekl Fabbre.

"Všechno půjde udělat za dvě vteřiny."

Fabbre znovu nastartoval tiskárnu a rozhlédl se. "Poslechni, zásady -"

Avelinovi zvláště zářily oči, jako by je měl plné slz. Zavrtěl hlavou. "Tolik toho záleží na okolnostech," řekl.

- - -

Toto je klíč. Zamyká a odmyká dveře, dveře bytu 2+1 v domě číslo 43, Pradinestradě, ve staré Severní čtvrti města Krasnoj. Byt je záviděníhodný, má kuchyni s kastroly, utěrkami, vařečkami a vším, co je potřeba, a dvě ložnice, z nichž se jedna nyní používá jako obývací pokoj se židlemi, knihami, papíry a vším, co je potřeba, také výhled z okna mezi jinými domy na krátký úsek řeky Molsenu. Řeka má v dané chvíli olovenou barvu a stromy nad ní jsou holé a černé.

Byt je neosvětlený a prázdný. Když odcházely, Bruna Fabbreová zamkla dveře a hodila si klíč, který je na ocelovém kroužku spolu s klíčkem k jejímu psacímu stolu v lyceu a klíčkem k bytu její sestry Bendiky v Trasfíuve, do malé koženkové kabelky, která už začíná být na rozích odřená, a zaklapla ji. Brunina dcera Stefana má kopii klíče v kapse džins, svázanou kouskem pletené šňůrky s klíčkem od skříně v jejím pokoji na bytovně G univerzity v Krasnoj, kde postgraduálně studuje orsinskou a slovanskou literaturu na doktorát z raně romantické poezie. Skříň nikdy nezamýká. Obě ženy jdou po Pradinestrade, minou tři bloky, a několik minut čekají na rohu na autobus číslo 18, který jede po bulváru Settentre ze Severního Krasnoje do centra města.

V nacpaném nitru kabelky a v těsném teple džínsové kapsy jsou klíče a jeho ho kopie nečinné, tiché, zapomenuté. Klíč umí jediné: odmykat a zamykat dveře. To je celá jeho funkce, celý jeho význam. Má odpovědnost, ale ne práva. Může odmykat a zamykat. Může být nalezen nebo zahozen.

- - -

Toto jsou dějiny. Bylo nebylo, v roce 1830, v roce 1848, v roce 1866, v roce 1918, v roce 1947, v roce 1956 létaly kameny. Kameny létaly vzduchem jako holubi, a srdce také. Srdce měla křídla. Byly to roky, kdy létaly kamene srdcím narůstala křídla, mladé hlasy zpívaly. Vojáci přikládali muškety k vojáci mířili puškami, vojáci zvedali samopaly. Byli mladí, ti vojáci. Pálili. měny lehaly, holubi padali. Existuje jistý červený kámen nazývaný holubí krev, rubín. Červené kameny na náměstí Rouch nikdy nebyly rubíny. Šplíchni na vědro vody nebo nech padat déšť a zase jsou šedé, olověně šedé, obyčejné kameny. Jen tu a tam, v jistých rocích, létaly a měnily se v rubíny.

- - -

Toto je autobus. S pohádkami nemá nic společného a není romantický. Zajisté realistický, ačkoli svým způsobem, v zásadě, ve skutečnosti je vysoce idealistický. Městský autobus natlačený lidmi ve velkoměstské ulici ve střední Evropě za listopadového odpoledne. Zůstal stát. Co jiného? Ach jo. Ach sakra. Ale ne, kupodivu nezůstal stát, protože selhal motor, prostě nemůže jet dál. Proč ne? Protože před ním stojí autobus a před tímto stojí ještě jeden na křižovatce a vypadá to, že se zastavili všechno. Nikdo v tomto autobuse neslyšel slovo dopravní zácpa, jméno cizokrajné nemoci tajemného Západu. V Krasnoj není tolik soukromými aut, aby mohla vytvořit zácpu, i kdyby věděla, co to znamená. Jsou tu auta a spousta dýchavičných, idealistických autobusů, ale jediné, čeho je v Krasnoj dost na zastavení provozu, jsou lidé. Je to jakási rovnice dokázaná pokusy konanými během mnoha let, snad ne ve zcela vědeckém či objektivním duchu, přesto však přinesly dobře dokumentovaný výsledek potvrzený opakováním: v tomto městě není dost lidí na to, aby zastavili tank. I v mnohem větších městech bylo nedávno, vloni na jaře, přesvědčivě dokázáno, že na zastavení tanku není dost lidí. Na zastavení autobusu však je v tomto městě lidí dost a také jej zastavují. Ne tak, že by se vrhali před kola, mávali prapory nebo zpívali písně o věčném dni Svobody, ale prostě tím, že jsou na ulici a lezou autobusu do cesty, protože předpokládají, že řidič autobusu nebyl školen ani k vraždě ani k sebevraždě, a za stejného předpokladu - jinž stojí a padají všechna města - se také pletou do cesty všem ostatním autobusům, autům a sobě navzájem, takže se ve fyzickém smyslu nikdo víceméně nikam nedostává.

"Odtud budeme muset pěšky," řekla Stefana a její matka sevřela koženkovou kabelku.

"Ale to nemůžeme, Fano. Podívej na ten dav! Co dělají - to -"

"Je čtvrtek, madam," řekl plečtitý, rudolící usměvavý muž těsně za nimi v uličce. Všichni vystupovali z autobusu, tlačili se a povídali.

"Včera jsem se dostala o čtyři bloky blíž," řekla jedna žena mrzutě.

Rudolící muž odpověděl: "Ale dnes je čtvrtek."

"Minule patnáct tisíc," řekl někdo.

A někdo jiný řekl: "Dneska padesát, padesát tisíc!"

"K náměstí se nikdy nedostaneme. Myslím, že bychom to ani neměly zkoušet," řekla Bruna dceři, když se tlačily do davu za dveřmi autobusu.

"Drž se mě a nedělej si starosti," řekla studentka raně romantické poezie, vysoká, rezolutní mladá žena, a vzala matku pevně za ruku. "Je jedno, kam se dostaneme, ale byla by to legrace, kdybys náměstí viděla. Pojď to zkusit. Vezmeme to zadem kolem pošty."

Všichni se pokoušeli jít stejným směrem. Stefana a Bruna se dostaly přes jednu ulici tím, že uhýbaly, zastavovaly se a mime se tlačily, pak se otočily proti proudu, proklusaly skoro prázdnou uličkou, vzaly to přes dlážděný dvůr za centrální poštu a připojily se k ještě hustšímu davu, který se pomalu pohyboval širokou ulicí a ven mezi domy.

"Tamhle, tamhle je palác, vidíš!" řekla Stefana, která byla vyšší, a tak jej viděla. "Dál se dostaneme jediné prosakováním." Jaly se prosakovat, ale musely se přitom pustit a Bruna z toho byla nešťastná.

"To už stačí," říkala pořád, "tady je to výborné. Já vidím. Tamhle je střecha paláce. Že se nic nestane, vid? Myslím, bude někdo mluvit?" To nemyslela, ale nechtěla zahanbit dceru svým strachem, dceru, která ještě nebyla naživu, když se kameny proměňovaly v rubíny. A mluvila tiše, protože na náměstí Rouch se sice tlačila spousta lidí, ale nebyli hluční. Mluvili spolu normálními, tichými hlasy. Jen tu a tam někdo blíž k paláci vykřikl jméno a pak je opakovalo mnoho hlasů, vzdouvajících se a tříštících jako vlna. Pak byli zase zticha a všude to šumělo jako moře mezi velkými vlnami.

Rozsvítily se pouliční lampy. Náměstí Rouch bylo skrovně osvětleno vysokými, starými litinovými sloupky s dvojími koulemi, jež vysoko ve vzduchu rozlévaly měkké světlo. Tím pokojným světlem, jež jako by zatemňovalo oblohu, se snášely drobné suché sněhové vločky.

Vločky tály v kapičky na Stefaniných krátkých tmavých vlasech a na šátku, který si Bruna uvázala přes krátké světlé vlasy, aby ji nebylo zima na uši.

Když se Stefana konečně zastavila, Bruna se vzpřímila, jak nejvíc mohla, a protože stály na horním kraji náměstí, před starou lékárnou, když natáhla krk, viděla ten veliký zástup, tváře jako sněhové vločky, nespočetné. Viděla, jak se večer

stnívá, sníh padá a není cesta ven, není cesta domů. Byla ztracená v lese. Palác, jehož pár osvětlených oken mdle svítilo nad davem, mlčel. Nikdo nevycházel, nikdo nevcházel. Bylo to sídlo vlády. Drželo moc a sílu. Byla to elektrárna, prachárna, bomba. Do starých načervenalých zdí byla stěsnána síla, huštěná a tlačena do nich během let, během staletí. Kdyby tedy vybuchla, puklo by se strašlivou prudkostí a metalo kolem ostré úlomky kamene. A tady v soumraku, venku, tady byly jen měkké tváře se zářícíma očima, měkká prsa a břicha a stehna chráněná jen kouskem látky.

Podívala se na své nohy na dláždění. Zábly ji. Byla by si vzala vysoké boty, kdyby ji napadlo, že bude sněžit, kdyby ji Fana tak nehonila. Bylo jí zima, cítila se ztracená, až k slzám osamělá. Zařala zuby, stáhla rty a stála pevně na studených nohou na studeném kameni.

Ozval se zvuk, rozptýlený, jiskřivý, tichý, jako sněhové krystalky. Zástup úplně zmlkl, proháněl se jím tlumený ševl smíchu a tichem probíhal ten drobný, přerušovaný stříbřitý zvuk.

"Co to je?" zeptala se Bruna a začala se usmívat. "Proč to dělají?"

- - -

Toto je zasedání výboru. Přece nechcete, abych vám popisovala zasedání výboru? Koná se jako obvykle v pátek v 11 hodin dopoledne v suterénu fakulty ekonomie. Avšak v pátek v 11 hodin večer ještě probíhá a je tu nemálo přihlízejících, ve skutečnosti několik miliónů, díky cizinci s kamerou, televizní kamerou s dlouhým čumákem, jednookým čumákem, který civí a nasává to, co vidí. Kameraman se dlouze zaměřuje na vysokou tmavovlasou dívku, která hovoří tak výmluvně ve prospěch jistého rozhodnutí ohledně povolání jistého muže zpět do hlavního města. Avšak milióny diváků jejímu dokazování rozumět nebudou, protože je pronáší ve svém obskurním jazyce a nepřekládá se pro ně. Budou vědět jen to, jak okatý čumák kamery ulpěl na její tváři a vsával ji.

- - -

Toto je milostný příběh. Dvě hodiny nato byl kameraman dávno pryč, ale výbor stále zasedal.

"Ne, poslouvejte," řekla, "vážně, toto je okamžik, kdy vždycky dojde ke zradě. Svobodné volby, ano. Ale jestli nebudeme hledět dál teď, kdy potom? A kdo to udělá? Jsme země, nebo závislý státěček měnící patrony?"

"Musí se postupovat krok za krokem, konzolidovat -"

"Když se provalí hráz? Musíš projet peřejemi! Hned!"

"Je to otázka volby směru -"

"Přesně, směru. Nenechat se nerozumně vláčet událostmi."

"Ale všechny události se ženou jedním směrem."

"To vždycky! Zpátky! Uvidíte!"

"K čemu se ženou, k závislosti na Západě místo na Východě, jak to říkala Fana?"

"Závislost je nevyhnutelná - změna orientace, ale ne okupace -"

"Čerta starého to nebude okupace! Okupace penězi, materialismem, jejich trhy, jejich hodnotami. Přece si nemyslíte, že se proti nim dokážeme udržet? Co je sociální spravedlnost proti barevnému televizoru? Bitva je ztracená, ještě než začala. Kde stojíme?"

"Tam, kde jsme stáli vždycky. V naprosto neudržitelném postavení."

"Má pravdu. Vážně, jsme přesně tam, kde jsme byli vždycky. Nikdo jiný tam není. My jsme tam. Na okamžik nás dohonili, na tento okamžik, a proto můžeme jednat. Neudržitelné postavení je ohnisko moci. Teď. Teď můžeme jednat."

"A ubránit se barevným televizorům? Jak? Hráz se provalila! Zboží se už hrne. A my se v něm topíme."

"Když stanovíme směr, tak ne. Ten pravý směr, právě teď -"

"Dá si ale Rege říct? Proč se obracíme nazpátek, když bychom měli jít kupředu? Jestli -"

"Musíme upevnit -"

"Ne, musíme jednat! Svobodu lze upevnit jedině v okamžiku svobody -"

Všichni křičeli jeden přes druhého svými ochraptělými, vyčerpanými hlasy. Všichni mluvili a naslouchali a pili špatnou kávu a žili celé dny, celé týdny z lásky. Ano, z lásky. Tohle jsou hádky milujících. Vždyť on přemlouvá pro lásku, ona zuří pro lásku. Vždycky to bylo pro lásku. Proto se sem ten čumák kamery vecpal a nasál tento špinavý suterén, kde se scházejí milující. Žízni po lásce, po podívané na lásku. Když ji totiž nemůžete mít doopravdy, můžete se na ni dívat v televizi, a brzy nepoznáte skutečnost od obrazů na obrazovce, kde se dá všechno, jak říkal, zvládnout za dvě vteřiny. Jenže milující ten rozdíl poznají.

- - -

Toto je pohádka a vy víte, že v pohádce, když se řekne, že pak žili šťastně až do smrti, žádné pak není. Zlé kouzlo bylo zrušeno. Dobrý služebník obdržel za odměnu půl království; král panoval dlouho a dobře. Pamatujte na okamžik, kdy dochází ke zradě, a na nic se neptejte. Neptejte se, zda otrávená pole opět zezlátla pšenici. Neptejte se, zda se listy lesních stromů toho jara zazelenaly. Neptejte se, co dostala za odměnu ta dívka. Vzpomeňte si na pohádku o Kostěji Nesmrtelném, jehož život byl v jehle, jehla ve vejci, vejce v labuti, labuť v orlu, orl v vlku a vlk byl v paláci, jehož zdi byly vybudovány z kamenů moci. Kouzlo uvnitř kouzla! Jsme daleko od vejce, které obsahuje jehlu, kterou je nutno zlomit, aby Kostěj Nesmrtelný zemřel. Tak pohádka končí. Tisíce a tisíce lidí stály na šikmém dláždění před palácem. Ve vzduchu jiskřil sníh a lidé zpívali. Píseň znáte, tu starou píseň se slovy jako země, láska, svobodný, v jazyce, který znáte nejdéle. Její slova nutí kameny, aby se rozestoupily, její slova brání tankům, její slova proměňují svět, když ji zpívají v pravý čas ti praví lidé, potom, co již dost lidí zemřelo za to, že ji zpívali.

Ve zdech paláce se otevřelo tisíc dveří. Vojáci složili zbraně a zpívali. Zlé kouzlo bylo zlomeno. Dobrý král se vrátil do svého království a lidé tančili radostí na kamenech městských ulic.

- - -

A neptáme se, co se dělo pak. Můžeme však příběh převyprávět, můžeme jej vyprávět, dokud jej nebudeme mít

správně.

"Má dcera je ve Výboru studentské akční rady," řekl Stefan Fabbre svému sousedovi Florensi Askemu, zatímco stáli ve frontě před pekařstvím na Pradinestrade. Tón jeho, hlasu byl složitý.

"Já vím. Erreskar ji viděl v televizi," řekl Aske.

"Říká, že se rozhodli, že přivést sem Regeho je jediný způsob, jak zajistit okamžitý, věrohodný přechod. Myslí si, že ho armáda přijme."

Udělalí šouravý krok dopředu.

Aske, starý muž s tvrdou snědou tváří a úzkýma očima, vydul rty a přemýšlel o tom.

"Vy jste byl v Regeově vládě," řekl Fabbre.

Aske přikývl. "Týden jsem byl ministrem školství," řekl a vyštěkl jako mrož - haf! - byl to kašel, nebo smích?

"Myslíte, že to dokáže?"

Aske si přitáhl špinavou šálu těsněji ke krku a řekl: "No, Rege není hlupák. Ale je starý. Co ten vědec, ten fyzik?"

"Rochoy. Dcera říká, že jejich představa je přivést nejdřív Regeho, pro ten přechod, symbolicky, jako spojovací článek s šestapadesátým. A když vydrží, ve volbách navrhnou Rochoye."

"Sen o volbách..."

Další šouravý krok. -Už byli u výlohy pekařství, před nimi u dveří už jen osm až deset lidí.

"Proč tam dávají starého člověka?" zeptal se stařec. "Ti kluci a holky, ti mladí lidé. Nač nás k čertu zase chtějí?"

"Já nevím," řekl Fabbre. "Myslím si, že vědí, co dělají. Vzala mě tam, víte, přivedla mě na jednu jejich schůzi. Přišla do laboratoře - Pojd', nech to být, pojd' za mnou! Šel jsem. Na nic jsem se neptal. Všichni, dvaadvacetiletí, třiaadvacetiletí, ti to řídí. Jsou u moci. Hledají strukturu, řád, ale velmi vyhraněně: násilí je pro ně porážka, násilí je ztráta možností volby. Jsou si naprosto jistí a úplně nevědomí. Jako jaro -jako jehňata na jaře. Nikdy nic nedělali a přesně vědí, co mají dělat."

"Stefane," řekla jeho manželka Bruna, která už několik vět stála po jeho boku, "už zas děláš přednášku. Nazdar.

Zdravím vás, Florensi. Zrovna jsem viděla Margaritu na trhu, stály jsme ve frontě na zelí. Jdu do města, Stefane. Vrátim se, nevím, snad po sedmé."

"Zase?" řekl.

Aske řekl: "Do města?"

"Je čtvrtek," řekla Bruna, vytáhla z kabelky klíče, dva klíče od bytu a klíček od stolu, zatřásla jimi ve vzduchu mužům před obličejem, takže stříbrně zacinkaly. Usmála se.

"Já půjdu," řekl Stefan Fabbre.

"Haf! Haf!" vyštěkl Aske. "K čertu, já půjdu taky. Copak je člověk živ jen chlebem?"

"Bude mít Margarita starost, kde jste?" zeptala se Bruna, když odcházeli z fronty na chléb a mířili k autobusové zastávce.

"To je ten problém se ženskými, vidíte to," řekl stařec. "Má starost, že ona bude mít starost. Ano. Bude mít starost. A vy máte starost o dceru, ne?"

"Ano," řekl Stefan. "Já ano."

"Ne," řekla Bruna. "Já ne. Bojím se jí, bojím se o ni, vážím si jí. Dala mi klíče." Pevně stiskla koženkovou kabelku mezi ramenem a bokem.

- - -

Toto je pravda. Stáli na kamenech v lehce padajícím sněhu a naslouchali stříbřitému, chvějivému zvuku cinkajících klíčů, které odemykaly vzduch.

Bylo nebylo.

z anglického originálu Unlocking the Air, který vyšel v listopadu 1990 v časopise Playboy,

přeložila Stanislava Menšíková,

vyšlo v Playboy Stories - nejlepší povídky za čtyřicet let trvání časopisu Playboy (Mustang, 1996)